

С. Р. Бойко, Д. Р. Мозгова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

БЕЗПЕКА ТА СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ

У статті розглянуто основні аспекти страхування та безпеки у сфері туризму. Розкрито нормативно-правову базу забезпечення безпеки туристів у даній галузі. Сформовано основні фактори, що впливають на безпечний туризм як на державному так на міжнародному рівнях. Розкрито проблеми безпеки у туристичному сегменті.

Ключові слова: туристичне страхування, безпека в туризмі, туристичне обслуговування, туризм, турист.

The article discusses the main aspects of insurance and security in the field of tourism. The legal framework for ensuring the safety of tourists in this field has been revealed. The main factors affecting safe tourism at both the state and international levels have been formed. Security problems in the tourist segment have been revealed.

Keywords: *travel insurance, safety in tourism, tourist service, tourism, tourist.*

Мета роботи: аналіз проблем забезпечення безпеки туристичної діяльності та оптимізація процесу страхування в туризмі.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день у світі поступово розвивається сфера страхування в туризмі, яка активно сприяє соціально-економічному зростанню багатьох країн світу. Водночас разом із розвитком туристичного бізнесу особливої актуальності набувають питання забезпечення особистої безпеки туристів. В приклад можна навести трагічні випадки на італійській лінії «Costa Concordia», численні авіакатастрофи, а також розкрадання майна та насильницькі дії щодо туристів, екстремізм, терористичні акти тощо. Зазначене зумовлює необхідність та актуальність дослідження проблем безпеки в міжнародному туризмі.

Виклад основного матеріалу. Безпека туризму – це стан функціонування туристичної сфери певного регіону (держави) у визначений період часу, що характеризується відсутністю загроз і таким поєднанням туристичних ресурсів та інфраструктури, яке дозволяє забезпечити стабільний розвиток конкретної територіальної рекреаційної системи у майбутньому [1].

В структурі безпеки туризму можна виділити три ключові складові:

- безпека туристичного бізнесу;
- безпека туристичних об'єктів;
- безпека туристів.

Перша складова найчастіше розглядається в економічних дослідженнях на рівні галузі або конкретних туристичних підприємств. Друга складова перебуває в центрі уваги екології та географії, причому розглядається переважно деструктивний антропогенний вплив на природні туристичні ресурси й об'єкти. Третя складова є центральною у дослідженнях методики організації подорожей різних видів активного туризму і може мати певне значення також для туристичного страхування.

Вирушаючи в туристичний похід чи екскурсію, на відпочинок чи оздоровлення, у подорож на вихідні чи у навколосвітню подорож, турист стикається з цілим рядом проблем, які за збігу

обставин можуть призвести до негативних наслідків для його здоров'я та майна, мати негативний вплив на його настрій і враження від поїздки. Перебуваючи в незнайомій обстановці, яка відрізняється від місця постійного проживання, під час активного відпочинку турист постійно перебуває під впливом ризикованих обставин. Він не знає досконало звичаїв, мови, традицій, способу життя, він не застрахований від хвороб, поширених у цій місцевості, він не пристосований до жвавих та інтенсивних завдань у гірських районах, у пустелі чи на березі моря. води.

Серед інших основних факторів небезпеки відзначаються: небезпека травмування, небезпечний вплив навколишнього середовища, у тому числі виробничих джерел - шум, вібрація, пожежна небезпека, хімічна, радіоактивна, біологічна, психофізична, природна, особиста безпека в умовах криміногенного стану, а також специфічні фактори ризику, властиві особливим видам туризму. Різні несприятливі фактори для туризму мають різну ймовірність виникнення, різну інтенсивність дії та наслідків.

В Україні діє міждержавний стандарт (ГОСТ 28681.1-95) «Туристичні послуги та екскурсії», який передбачає порядок проектування туристичних послуг, у тому числі з урахуванням можливих ризиків, які можуть спричинити негативні наслідки та завдати шкоди здоров'ю туриста та власність.

Відповідно до Закону України «Про туризм» з метою забезпечення безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності зобов'язані здійснювати:

- підготовку безпечних умов для перебування туристів, облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій, місць проведення змагань, забезпечення туристів справним спорядженням та інвентарем;
- навчання туристів засобам профілактики і захисту від травм та нещасних випадків, інструктаж із надання першої медичної допомоги, а також інформування про джерела небезпеки, які можуть бути зумовлені характером маршруту та поведінкою самих туристів;
- контроль за підготовкою туристів до подорожей, походів, змагань, інших туристичних заходів;
- надання оперативної допомоги туристам, що зазнають лиха, транспортування потерпілих;

- розробку та реалізацію спеціальних вимог безпеки під час організації та проведення походів з автомобільного, гірського, лижного, велосипедного, водного, мотоциклетного, пішохідного туризму та спелеотуризму [1].

Страховання в туризмі – це система відносин між страховою компанією і туристом з захисту його життя і здоров'я, а також майнових інтересів при настанні страхового випадку. При цьому відшкодування застрахованому потерпілому пов'язаних з цим витрат здійснюється в межах страхової суми, що визначається договором страхування (страховим полісом) між страховиком і страхувальником.

Страхованням туристів займаються суб'єкти туристичної діяльності на основі угод зі страховими компаніями. Переважно турфірма підписує договір зі страховою компанією на страхування туристів, встановлює страхову суму і страховий платіж, від якого буде залежати відсоток премії, що буде видаватись страховому посереднику після реалізації полісів. Це оформляють договором доручення, де страхова компанія (страховик) зобов'язує турфірму продавати страхові поліси за фіксованою ціною, виплачуючи комісійну винагороду.

В Україні відпрацьовано механізм страхування туристів: медичне – від нещасного випадку, а також страхування цивільної відповідальності та транспортних засобів [3]. Водночас не врегульовано питання фінансування заходів під час евакуації туристів із районів стихійного лиха, військових сутичок, терористичних актів. Такі заходи фінансують зазвичай із державного бюджету та за рахунок благодійної допомоги міжнародних організацій і приватних осіб.

У нашій країні безпеку і якість туристичних послуг тільки прагнуть довести до світових стандартів, незважаючи на те, що в сфері туризму діє значна кількість нормативно-правових актів. За останні роки були внесені зміни, які раніше діяли в законодавстві даної сфери. Але, враховуючи складнощі, які було розглянуто, їх постійну динаміку, варто зробити висновки про необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання в області туризму і його безпеки.

Висновки. Зважаючи на поширення страхування в галузі туризму, можна прогнозувати підвищення ролі інших страхових

продуктів, які стосуються захисту від майнових та фінансових ризиків, які виникають в українського туриста при виїзді за кордон. Страхування туризму відіграє значну роль для покупців та продавців туристичних послуг, оскільки воно забезпечує нормальне функціонування суб'єктів туристичного ринку, сприяє вирівнюванню фінансових витрат та регулюванню грошового обороту в країні.

Отже, для підвищення рівня безпеки туриста, поширення привабливості особистого страхування та удосконалення туристичного продукту всім учасникам організації туристичної подорожі доцільно було б розширювати діапазон страхових послуг. Активна, прозора і доступна позиція всіх зацікавлених сторін є необхідною умовою успішного розвитку туристичного бізнесу в країні.

Список використаних джерел

1. Маркіна І.А. Управління безпекою туристичного бізнесу. *Серія «Економіка»*. 2012. № 1 (38). С. 174-176.
2. Гаталяк О. М., Стецький В. В. Страхування у туризмі: навч. посібн. / О. М. Гаталяк, В. В. Стецький. Львів: ЛНУ ім. Ів. Франка, 2020. 114 с.
3. К. С. Шарутенко, В.В. Джинджоян. Розвиток міжнародного туризму у Європейському туристичному регіоні. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна Економіка»*, №7, 2021. веб-сайт. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/6.pdf (дата звернення: 20.04.2023).